

۲۱۷۰۸۰۸
۱۳۹۰-۰۹-۰۴

اصول مذاکرات آبی

تألیف:

پروفسور سرچی وون گووا

رئیس مرکز مطالعات صلح و تعارض دانشگاه چولالونگ کورن تایلند

ترجمه، تأسیس و تحقیق:

دکتر غلامرضا مدنیان

عضو هیئت علمی دانشگاه، پژوهشگر حقوقی و قراردادها

مدیرکل حقوقی شرکت مدیریت منابع آب ایران

دکتر آزاده باقری

دکتری حقوق بین الملل

سازمان
داد

سوریشناسه	وونگاڼو، سورى چاى Surichai Wankao
عنوان و نام پديدآور	اصول مذاكرات آبي/ تاليف سرچى وون گوا؛ [ويراسته جان دور، جوليا رابينسون، داكلاس مارك اسميت]؛ ترجمه، توسعه و تحقيق غلامرضا مدينان، آزاده باقرى.
مشخصات نشر	تهران: دادگستر، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهري	۲۴۰ ص.
شابك	۹۷۸-۶۰۰-۲۸۲-۱۷۹-۹
وضعيت فهرست نويسى	فيا
يادداشت	عنوان اصلي: Negotiate: reaching agreements over water, 2010
موضوع	آب، منابع - همكارى هاى بين المللى
موضوع	water - supply - international cooperation
موضوع	آب - افزايش منابع - همكارى هاى بين المللى
موضوع	Water resources development - international cooperation
موضوع	آب - حفاظت - همكارى هاى بين المللى
موضوع	Water conservation - international cooperation
شناسه افزوده	دور، جان ۱۹۶۳-م. ويراستار
شناسه افزوده	Dore, John
شناسه افزوده	رابينسون، جوليا، ويراستار
شناسه افزوده	Robinson, Julia
شناسه افزوده	اسميت داكلاس مارك، ۱۹۶۵-م. ويراستار
شناسه افزوده	Smit, D. Mark (Douglas Mark)
شناسه افزوده	مدينان، غلامرضا، ۱۳۴۷ - مترجم
شناسه افزوده	باقرى، آزاده، ۱۳۶۱ - مترجم
رده بندي كنگره	TD345
رده بندي ديويي	۳۳۳/۹۱
شماره كتابشناسى ملي	۷۴۲۹۱۱۴

اصول مذاكرات آبي

تأليف: پروفيسور سرچى وون گوا

ترجمه، توسعه و تحقيق: دكتور غلامرضا مدينان - دكتور آزاده باقرى

ناشر: انتشارات دادگستر

چاپ اول: ارديبهشت ۱۴۰۰

شمار: ۱۰۰۰ نسخه

قيمت: ۵۰۰۰۰ تومان

شابك: ۹۷۸-۶۰۰-۲۸۲-۱۷۹-۹

همه ي حقوق چاپ و نشر اين اثر براى نشر دادگستر محفوظ است. تكثير، انتشار و بازتوسيع اين اثر يا قسمتي از آن به هر شيوه، از جمله، فتوكپي، الكترونيكي، ضبط و ذخيره در سيستم هاي بازيابي و پخش بدون دريافت مجوز كتبي و قبلي از ناشر ممنوع است. اين اثر تحت حمايت «قانون حمايت از حقوق مؤلفان، مصنفان و هنرمندان ايران» قرار دارد.

دفتر مركزي انتشارات: تهران، ميدان حضرت ولي عصر (عج)، بلوار كشاورز.

ابتدای خیابان فلسطین، کوچه شهید ذاکری، پلاک ۶، واحد ۱

تلفن ۸۸۹۰۴۳۶۵ - ۸۸۹۰۵۳۶۰ فکس ۸۸۹۱۰۳۳۳

کدپستی: ۱۴۱۶۷۵۳۶۸۱

آدرس سایت: www.dadgostarpub.ir

فهرست مطالب

پیشگفتار	۹
مقدمه	۱۳

فصل اول - علل و دلایل مذاکره چیست؟

۱-۱- اهمیت فرآیندهای مذاکره و مهارت طراحی آن	۲۷
۱-۲- چه چیزی در مورد آب خاص است؟	۳۱
۱-۳- مذاکره چیست؟	۳۴
۱-۴- حکم رانی و مذاکره	۳۵
۱-۵- چهار R مذاکرات آب	۳۷
۱-۵-۱- پاداش ها	۳۹
۱-۵-۲- خطرات	۴۰
۱-۵-۳- حقوق	۴۱
۱-۵-۴- مسئولیت ها	۴۳
۱-۶- سازمان مذاکره	۴۴
۱-۷- حکم رانی آب	۴۶

فصل دوم - تعامل سازنده در مذاکرات آبی

۲-۱- تعامل سازنده برای تصمیم گیری پیچیده	۴۷
۲-۲- مشارکت مؤثر بجای رقابت بیهوده	۵۳
۲-۳- رویکردهای مذاکره	۵۴
۲-۳-۱- پیش شرط مذاکره	۵۶
۲-۳-۲- انواع مذاکره	۵۸

- الف: مذاکره رقابتی ۶۰
- ب: مذاکره تعاون محور (مشارکی، جمعی) ۶۵
- ۲-۴- طراحی فرآیندهای مذاکره ۷۰

فصل سوم - خط مشی ذی نفعان چندگانه

- ۳-۱- خط مشی پایه ای برای اداره عادلانه تر آب ۷۳
- ۳-۲- زمینه ی مطلوب برای (MSP ها) ۷۵
- ۳-۲-۱- هدف و دامنه روشن ۷۵
- ۳-۲-۲- مجریان معتبر و صالح ۷۸
- ۳-۲-۳- مقیاس ها و سطوح مناسب ۸۰
- ۳-۲-۴- منابع کافی، پشتیبانی سیاسی و زمان ۸۲
- ۳-۲-۵- سیاست و قدرت ۸۶
- ۳-۳- عناصر یک روند خوب ۸۷
- ۳-۳-۱- مشورت ۸۸
- ۳-۳-۲- تسهیل کردن ۸۸
- ۳-۳-۳- جامعیت (عام الشمول بودن) ۹۰
- ۳-۳-۴- آگاهانه و ارتباطی ۹۰
- ۳-۴- محتوای (MSP ها) مطلوب ۹۰
- ۳-۴-۱- تنظیم ۹۱
- اول: ایجاد یک گروه رهبری موقت (MSP ها) ۹۱
- دوم: بیان دلیل منطقی برای (MSP ها) ۹۳
- سوم: ایجاد یک حوزه انتخابیه برای (MSP ها) ۹۵
- چهارم: بررسی مقدماتی از زمینه ی گسترده تر (MSP ها) ۹۵
- پنجم: ارزیابی اساسی ساختارهای اجرایی (MSP ها) ۹۵
- ششم: ارزیابی طرح ها و دستورالعمل های (MSP ها) ۹۵
- ۳-۴-۲- تجزیه و تحلیل ذی نفعان ۹۶

۹۸	۳-۴-۳- قرارداد اجتماعی بین شرکت کنندگان
۱۰۰	۳-۴-۴- ارزیابی جامع
۱۰۲	۳-۴-۵- سناریوها
۱۰۷	۳-۴-۶- استفاده انتخابی از ابزارها
۱۱۰	۳-۴-۷- توصیه‌های عملی
۱۱۰	۳-۵- نتایج و تأثیر

فصل چهارم - ساختمان اجماع

۱۱۳	۴-۱- بهبود انجام مذاکره
۱۱۴	۴-۲- علل ناکامی مذاکرات آب
۱۲۲	۴-۳- رویکرد ایجاد اجماع
۱۲۵	۴-۳-۱- قرار گرفتن طرفین مناسب در جدول مذاکره
۱۳۱	۴-۳-۲- شفاف‌سازی مسئولیت‌ها، نقش‌ها، دستور کار، قوانین اساسی
۱۳۶	۴-۳-۳- بحث تحقیقات مشترک و بحث یادگیری
۱۴۰	۴-۳-۴- تصمیم‌گیری برای مذاکره در مورد توافقات منصفانه‌تر و مؤثر
۱۴۴	۴-۳-۵- اجرای موافقت‌نامه‌ها، نگهداشتن طرفین برای اجرای تعهداتشان
۱۴۷	۴-۳-۶- یادگیری سازمانی: مدیریت انطباقی و ظرفیت ساختمان
۱۴۹	۴-۴- مشاوره در مورد مذاکره‌کنندگان قرارداد آب

فصل پنجم - توافق‌نامه‌ها

۱۵۵	۵-۱- نتایج حاصل از تعامل سازنده
۱۵۷	۵-۲- درک توافقات آب
۱۵۷	۵-۲-۱- توافق‌نامه‌های آب چیست؟
۱۵۹	۵-۲-۲- مزایای رسمی شدن توافق‌نامه
۱۶۲	۵-۲-۳- تعیین تمرکز قرارداد

پیشگفتار^۱

همان گونه که می‌دانیم، "قراردادها"^۲، مبنای اغلب روابط اجتماعی محسوب و به عنوان قواعد و یا اسنادی که تنظیم‌گر، این روابط به شمار می‌آیند، گونه‌های مختلفی دارند. از مهم‌ترین قراردادها، قواعد مرتبط با قراردادهای مربوط با "منابع آبی"^۳ است؛^۴ که سازوکارهای مندرج در کتاب حاضر، سعی دارد؛ تا اصول حاکم بر این گونه توافقات، را با زبانی علمی، مبنایی و کاربردی بیان نماید. نیز می‌دانیم که، برای انعقاد هر قرارداد، انجام گفتگو و مذاکره^۵، پیش‌درآمد و شرط واجب این امر، محسوب و کمتر قراردادی، را می‌توان سراغ گرفت که^۶، انجام گفتگو و مذاکره مستغنی باشد. لذا دانستن قواعد گفتگو و قرارداد به شکل متقارن، امری ضروری و لازم به شمار می‌آید.

پیچیدگی حقوق ناظر بر ضوابط آبی^۷ را به مراتب، بیشتر و روزافزون‌تر می‌کند. در همه جوامع، اغلب موضوع "بهره‌برداری از آب"^۸، امری جمعی و مهم به شمار می‌آید و دارای ضوابط و قواعد خاص و متفاوتی است. لذا دانستن این قواعد برای تمامی کاربران^۹، ذی‌نفعان^{۱۰} و ذی‌مدخلان^{۱۱} و حتی علاقه‌مندان^{۱۲}، لازم و غیرقابل‌انکار است. از طرفی بر ما مبرهن است که در کشور عزیزمان ایران و به خصوص در روابط

1- Foreword

2- Contracts.

3- water resources.

۴- منابع آب یا آب شیرین، اصطلاحاً منشأ آبی هستند که مفید یا قابل‌مصرف برای انسان‌ها و جانداران هستند. مصارف آب شامل فعالیت‌های کشاورزی، صنایع، خانگی و محیط‌زیست هست. ۹۷/۷ درصد کل آب‌های کره زمین آب شور و مابقی (۳/۳ درصد) آب شیرین هستند. منابع آبی شامل آب‌های سطحی و سفره‌های آب زیرزمینی است.

5- Negotiation

6- Water utilization.

7- users.

8- Beneficiaries.

9- Involved.

10- Enthusiasts.

حاکم بر جامعه کشاورزی، در باب منابع آبی، از زمان‌های دور، به شکل عرفی^۱ (نه حقوقی کامل، نه با قراردادهای مکتوب) هم مذاکره و هم توافق‌های عملی (شفاهی، گروهی) وجود داشته است.

وجود اسناد حقایق در منابع آب‌های سطحی^۲ (با قراردادهای مکتوب) و تقسیم‌نامه (به شکل شفاهی، گروهی) در خصوص آب‌های زیرزمینی^۳، من جمله در قنات‌ها و یا چشمه‌سارها، گویای این گونه سامانه‌ی حقوقی به شمار می‌رود.

می‌دانیم که در منطق حقوقی، رفتار مبتنی بر عرف، همیشه نمی‌تواند فراگیری کافی را داشته باشد و یا به اندازه لازم، شفافیت قواعد مدون و قانونی امروزی، را ندارد. زیرا عرف‌ها، اغلب محلی و به شدت تحت تأثیر شرایط بیرونی حاکم بر جوامع هستند. اما در حقوق جدید^۴ بیشتر تألیفات، به سمت قراردادهای دو یا چندجانبه و اغلب مکتوب است؛ به خصوص وقتی نهاد مولیت^۵ یا حاکمیت^۶، در فرایند بازیگران منابع آبی

۱- عرف از ضرورت‌های زندگی اجتماعی و لازمی حیات و زندگی انسانی و یکی از وسایلی است که آدمی از هنگامی که زندگی اجتماعی خود را آغاز کرده، برای اداره روابط حقوقی خود و حفظ تعادل و سازش با هم‌نوع خود به کار بسته است. مجموعه عرف‌ها و عادات‌های هم‌زمان در یک مقطع زمانی، از حقوق عرفی گاه با عنوان «حقوق عادی» یا «حقوق غیرمدون» نیز نام‌برده می‌شود. به گواهی تاریخ تمدن بشری، نخستین جایگاه حقوق عرفی، جوامع بدوی دانسته شده که این حقوق نوعاً حقوق یک گروه و بر محور اندیشه‌ی هماهنگی و سازش قرار دارد.

2- Surface water.

3- Groundwater.

۴- حقوق مجموعه قواعدی است که از طریق مؤسسات اجتماعی یا دولتی، جهت تنظیم رفتار ایجاد و اعمال می‌شود. علم حقوق، دانش تحلیل و سیر تحول قواعد حقوقی است. حقوق، مجموعه قواعد و مقرراتی است که نظم اجتماعی را تأمین می‌کند. حقوق در نظام‌های حقوقی ملی به روش‌های مختلفی ایجاد می‌شود؛ از طریق وضع یا نسخ قانون توسط قوه مقننه، از طریق صدور آئین‌نامه‌ها و بخشنامه‌های دولتی در قوه مجریه، و تصمیمات قضایی الزام‌آور در قوه قضائیه (که این روش آخر در نظام‌های کاملاً اهمیت بیشتری دارد). اشخاص خصوصی هم می‌توانند قراردادهای الزام‌آور قانونی را میان خود ایجاد کنند و در برخی وضعیت‌ها با توافق یکدیگر سیستم‌های میانجی‌گری را جایگزین فرایند معمول دادگستری کنند.

5- Government.

6- Governance.

نقش آفرینی و دخالت می‌کند. لذا قرارداد مکتوب و مذاکرات ماقبل، حین و بعدازآن، نقش بسیار مهمی در فرایند و نحوه بهره‌برداری از آب دارند.

همین‌گونه مسائل را باید با مشکلات مربوط به حق دسترسی فراگیر به آب در جوامع، تنش‌ها و بروز بحران‌های ناشی از کمبود منابع آب قابل دسترسی، به شکل هم‌زمان تحلیل کرد و اهمیت وجود مذاکره و سپس توافقات و قراردادهای آبی را بیشتر درک کرد.

در چنین اوضاع و احوالی، قرارداد و مذاکرات آن، می‌تواند تکیه‌گاه مناسبی برای بقای سهم و بهره از آب، تلقی گردد. براین مبنا است که در مباحث مربوط به منابع آبی، نیاز دولت، جوامع محلی و مراکز علمی و دانشگاهی، به اثراتی ازاین‌دست، به خاطر اهمیت روزافزون تنش‌ها، مناقشات و بحران‌های با موضوع آب، مترجمان را بر آن داشت تا با ارائه این اثر، موجباتی را برای بهره‌گیری علاقه‌مندان و دوست‌داران این حوزه، فراهم آورند. امید است که مطمح نظر خاطر شریف مخاطبان گرامی قرار گیرد.

کتاب حاضر، که توسط نگارنده اصلی تدوین شده، در پنج فصل، گویای اصول ناظر بر مذاکرات و توافقات آبی است و هر فصل با ارائه الگوهای مختلف علمی، سعی دارد تا مخاطب خویش را با شیوه‌ها و راهبردهای مبتنی بر توافق و عمل به آن‌ها آشنا سازد.

در اینجا ذکر یک نکته مهم است که اعلام کنیم. این اثر هرچند تابع روح کلی مفاهیم مورد استفاده توسط نگارنده اصلی است؛ ولی رویکرد مترجمین در برگردان متن و نگارش ترجمه، مبتنی بر توسعه واژگان ادبیات بحث است. در کنار این رویکرد، هرچند که سعی شده، تا جایی که مقدور بوده؛ رعایت حداکثر امانت در ترجمه محفوظ بماند؛ ولی به منظور غنای کتاب و ارائه تحقیقات مکمل، مطالبی در پانویست کتاب، به آن افزوده شده است.

با چنین اوصافی می‌توان گفت که ترجمه حاضر، برگردان کامل متن اصلی کتاب نبوده و برای روان‌تر شدن اثر، واژگان مکمل و توضیحاتی به فراخور بحث، به متن اصلی کتاب افزوده شده است.